

Колб Іван Олександрович,

начальник відділу нагляду за додержанням законів при виконанні кримінальних покарань прокуратури Київської області, кандидат юридичних наук;

Годлевська-Коновалова Альона Вікторівна,
аспірант Класичного приватного університету

ЗМІСТ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ПІДСТАВ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ, ПОВ'ЯЗАНИМ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ СИЛИ ДО ЗАСУДЖЕНИХ В УКРАЇНІ

Як показує практика, на стан та ефективність у цілому правового забезпечення діяльності по запобіганню злочинам, що вчиняються у зв'язку із застосуванням сили до засуджених в Україні, впливають ряд обставин, а саме: 1) відсутність спеціального Закону України «Про запобігання злочинам», на чому постійно акцентують увагу кримінологи. Зокрема, як з цього приводу зауважив А. П. Закалюк, ряд питань мають регулюватися у спеціальному законі загального рівня, таких, як: обов'язки всіх державних органів місцевого самоврядування організувати діяльність щодо запобігання злочинності в межах території обслуговування, у галузі державного управління, згідно з наданою компетенцією, а також їх повноваження, права, правові засоби здійснення цих засобів, враховуючи, що останні відповідно з Конституцією України (п. п. 1, 14 ч. 1 ст. 92) визначаються лише законами [1, с. 334–345]; 2) відсутність належного та дієвого правового механізму реалізації окремих запобіжних заходів, що закріплені в деяких спеціальних, локальних законах [2] («Про державну службу», «Про Державну кримінально-виконавчу службу», «Про пробацію», ін.). Сутність цієї проблематики полягає у тому, що зазначені механізми у більшій мірі передбачені підзаконними нормативно-правовими актами, що, знову ж таки не кореспондується із змістом першої обставини, а також суперечить вимогам Конституції України, з огляду обов'язку держави доводити до населення закони та інші нормативно-правові акти (ст. 57) та принципу законності (ч. 2 ст. 19); 3) відсутність процесуальних норм реалізації положень матеріального права (ч. 1 ст. 1, ч. 2 ст. 50 КК, ч. 1 ст. 1 та ст. 104 КВК, ін.), що стосуються змісту запобігання злочинам. Так, у чинному КПК України немає жодної статті, яка б передбачала обов'язок для учасників кримінального провадження здійснювати заходи щодо виявлення, усунення, блокування, нейтралізації тощо детермінант, що спричинили та обумовили вчинення злочину (у даному випадку – у зв'язку із застосуванням сили до засуджених (ст. 106 КВК України); 4) відсутність у цілому в Конституції України чітких прямих норм, що стосуються організації діяльності по запобіганню злочинам; 5) відсутність у Міністерства юстиції України, як центрального органу виконавчої влади, що реалізовує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань (ч. 1 ст. 11 КВК)

правоохоронних функцій [3], позаяк це відомство, згідно Закону України «Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів», до правоохоронних органів не відноситься. У той самий час, як це витікає із змісту Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», інші органи (зокрема, пробації та територіальні органи управління Міністерства юстиції України у сфері виконання покарань) та установи виконання покарань (ч. 2 ст. 11 КВК) такі функції та статус правоохоронних органів мають; 6) відсутність відкритого (без грифів, типу: «для службового користування», «таємно», «цілком таємно», т. ін.) нормативно-правового акту, у тому числі у сфері виконання покарань, в якому були б визначені об'єкти профілактичного впливу; суб'єкти запобігання злочинам; правообмеження, що витікають із змісту запобіжної діяльності тощо та інші концептуальні аспекти запобігання злочинам. Наявність такого правового джерела не тільки і не стільки у повній мірі кореспондувалась би з вимогами принципу законності, що є визначальним у діяльності органів державної влади (ч. 2 ст. 19 Конституції, ст. 5 КВК, ст. 9 КПК, ін.), але є необхідною з огляду реалізації виховної функції права; 7) і, на кінець, одночасне вживання в нормативно-правових актах деяких термінів, що в тій чи іншій мірі мають лише часткове відношення до запобіжної діяльності. Так, у Законі України «Про Національну поліцію» законодавець веде мову про «протидію злочинності» (ч. 1 ст. 1, п. 31 ч. 1 ст. 2), «превентивну та профілактичну діяльність» (п. 1 ч. 1 ст. 23), не вживаючи при цьому термін «запобігання», що є визначальним для норм матеріального права та змісту деяких спеціальних законів («По оперативно-розшукову діяльність», «Про Службу безпеки України», «Про прокуратуру», ін.). Аналогічний нормативно-правовий підхід застосований законодавцем й у правових джерелах, що регулюють порядок виконання та відбування покарань в Україні. Зокрема, в КВК України поряд з терміном «запобігання» (ч. 1 ст. 1) вживається такі терміни, як: «профілактика» (ч. 2 ст. 1), та «попередження» (ч. 1 ст. 104). При цьому, у всіх зазначених випадках не тільки не робиться різниця у їх змістовних відмінностях, але й не визначені конкретні правові механізми реалізації завдань, що стосуються цих видів суспільної діяльності.

Отже, враховуючи вищевикладені обставини, що у тому числі впливають й на результативність запобігання злочинам, що вчиняються у зв'язку із застосуванням сили до засуджених в Україні, у цій науковій статті акцентована увага на тих нормативно-правових актах, що мають безпосереднє відношення до

змісту запобіжної діяльності у сфері виконання покарань, а також доведена необхідність активізації наукових пошуків у цьому напрямі.

Список використаних джерел

1. Кримінологія : підручник / за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкина. – Харків : Право, 2014. – 440 с.

2. Про Державну кримінально-виконавчу службу України : Закон України від 23 черв. 2005 р. Офіційний вісник України. 2005. № 30. С. 4–10.

3. Деякі питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади системи юстиції [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 18.05.2016 № 343. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/343-2016-%D0%BF>.

Кудінов Вадим Анатолійович,

професор кафедри інформаційних технологій та кібернетичної безпеки Національної академії внутрішніх справ, кандидат фізико-математичних наук, доцент

АНАЛІЗ СТАТИСТИЧНИХ ДАНИХ ЄДИНОГО РЕЄСТРУ ДОСУДОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ЩОДО ДИНАМІКИ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ ПРОТЯГОМ 2013–2018 РОКІВ

Анотація. Проаналізовано динаміку особливо тяжких, тяжких та середньої тяжкості злочинів проти життя та здоров'я особи протягом 2013–2018 років на підставі даних Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Ключові слова: Єдиний реєстр досудових розслідувань, злочини проти життя та здоров'я особи, статистичні дані, динаміка злочинів, лінія тренду, Національна поліція України.

Summary. The dynamics of especially serious, grave and average crimes against life and health of the person during 2013–2018 are analyzed based on the data of the Uniform Register of Pre-trial Investigations.

Keywords: Uniform register of pre-trial investigations, crimes against life and health of the person, statistics, crime dynamics, trend line, National Police of Ukraine.

В межах реформування Міністерства внутрішніх справ в 2015 році було створено Національну поліцію України (далі – НПУ) [1; 2]. Одними з основних завдань НПУ є реалізація державної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Національна поліція, відповідно до покладених на неї завдань, здійснює моніторинг оперативної обстановки в державі, вивчає, аналізує і узагальнює результати та ефективність поліцейської діяльності, тощо.

Як відомо, з 20 листопада 2012 року інформація про стан та структуру злочинності в Україні знаходиться в Єдиному реєстрі досудових розслідувань, держателем якого є Генеральна прокуратура